

Raadsbrief over artikel 45 vragen

Datum 10 juni 2026

Onderwerp Beantwoording artikel 45 vragen van Volt over Levensbeschouwelijke vrijstelling van de leerplicht (art. 5 onder b Leerplichtwet 1969)

Versienummer 1.0

Portefeuillehouder Michiel van Willigen

Bijlagen

Bijlage 1. Artikel 45 vragen Volt - Levensbeschouwelijke vrijstelling van de leerplicht (artikel 5 onder b Leerplichtwet 1969) en het recht op onderwijs van Zwolse kinderen

Ontwerp besluit

De raad wordt voorgesteld kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 45 vragen over levensbeschouwelijke vrijstelling van de leerplicht (artikel 5 onder b Leerplichtwet 1969).

Datum

10 juni 2026

Inleiding

De fractie Volt heeft schriftelijke vragen gesteld over beroepen op de vrijstellingsgrond van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969 (vanaf nu: *beroepen op vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw*) en het recht op onderwijs van Zwolse kinderen (bijlage 1).

[De Hoge Raad heeft op 21 april 2026 duidelijker gemaakt wanneer dat ouders zich op die vrijstellingsgrond mogen beroepen.](#) Bij openbaar onderwijs kan een *vrijstelling op grond van art. 5.b Lpw* alleen nog ontstaan in bijzondere situaties. Ouders/verzorgers moeten voldoende hebben aangetoond dat geen van de scholen die binnen redelijke afstand van hun woning zijn gevestigd, waaronder openbare scholen, onderwijs geven dat voldoende objectief, kritisch en pluriform is en daarmee onvoldoende aansluiten bij hun levensovertuiging. De Hoge Raad zegt ook dat de overheid actief moet ingrijpen als het recht van een kind op onderwijs in gevaar komt.

In deze raadsbrief beantwoorden wij de door de Volt-fractie gestelde vragen.

Kernboodschap

Met het Hoge Raad-arrest (hierna: 'HR-arrest') wijzigt het landelijke objectieve kader dat wij hanteren om te toetsen of ouders een gerechtvaardigd beroep doen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw*. Het Zwolse beleid en uitvoering met betrekking tot behandeling van *beroepen op vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw* wijzigen dus niet.

Voor Zwolse ouders die een beroep op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* voor het schooljaar 2026-2027 doen betekent dit het volgende:

- De uitkomst van de toetsing volgens het bovengenoemde kader is zeer waarschijnlijk dat ouders niet een gerechtvaardigd beroep doen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b*. In dat geval zijn ouders wettelijk verplicht om hun kind in te schrijven op een school voor het nieuwe schooljaar;
- Ouders die een **nieuw beroep** op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* doen, verzoeken we daarom om hun kind **vóór** het schooljaar 2026-2027 in te schrijven op een school;
- We zien de impact die dit heeft op kind, gezin en het Zwolse onderwijssysteem in geval van een **herhaalberoep** op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b*. Daarom verzoeken we deze ouders om **zo spoedig mogelijk tijdens** het schooljaar 2026-2027 een passende school te vinden. Op deze manier bieden we deze ouders de ruimte om een passende school te vinden.

Het college doet hiermee een stap richting de ouders die een herhaalberoep doen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* voor schooljaar 2026-2027. Daarnaast nodigt de leerplichtambtenaar alle ouders die of een *nieuw*, of een *herhaalberoep* hebben gedaan uit voor een gesprek. In dit gesprek verkennen de leerplichtambtenaar en ouders wat er nodig is om de ontwikkeling van hun kind te ondersteunen, en welke mogelijkheden ouders zien om een vorm van passend onderwijs voor het kind te organiseren.

Vraag 1: Hoeveel kinderen in Zwolle beschikken op dit moment over een vrijstelling van de leerplicht op grond van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969? Hoe heeft dit aantal zich de afgelopen vijf jaar ontwikkeld?

De ontwikkeling van het aantal *vrijstellingen op grond van art. 5.b Lpw* over de afgelopen 5 schooljaren is als volgt:

Datum 10 juni 2026

Schooljaar	Aantal vrijstellingen op grond van art. 5.b Lpw
2025-2026 (huidig)	17
2024-2025	17
2023-2024	17
2022-2023	12

Het aantal *vrijstellingen op grond van art. 5.b Lpw* kan over de schooljaren veranderen. Dat komt omdat deze van rechtswege voor één schooljaar ontstaan, waardoor ouders ieder schooljaar een nieuw beroep op deze vrijstellingsgrond moeten doen. Een daling van het aantal *vrijstellingen op grond van art. 5.b Lpw* kan verschillende redenen hebben: een kind is weer ingeschreven op een school, een kind is verhuisd uit de gemeente, of een kind heeft de leeftijd van 18 jaar bereikt en is dus niet meer leerplichtig.

Vraag 2: Kan het college toelichten hoe de gemeente Zwolle nu omgaat met aanvragen voor deze vrijstelling? Geeft de uitspraak van de Hoge Raad van 21 april 2026 aanleiding om het Zwolse beleid hierop aan te passen? Zo ja, per wanneer en op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De gemeente Zwolle toetst beroepen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw* aan de actuele leerplicht- en onderwijswetgeving en geldende jurisprudentie. Voor het aankomende schooljaar 2026-2027 toetst de leerplichtambtenaar beroepen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw* op dezelfde wijze. Het Zwolse beleid en uitvoering wijzigen dus niet. Met het HR-arrest wijzigen alleen de objectieve criteria waarmee de gemeente beroepen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw* toetst.

De gemeente toetst of ouders bij hun beroep op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw* voldoende hebben aangetoond dat er geen scholen zijn gevestigd binnen redelijke afstand van hun woning die onderwijs bieden dat aansluit bij hun levensovertuiging. Door het HR-arrest is het duidelijk geworden dat het openbaar onderwijs in principe altijd voldoende objectief, kritisch en pluriform is en daarmee voldoet aan het onderzoekskader dat de Inspectie van het Onderwijs hanteert om de kwaliteit van onderwijs te beoordelen.

Met deze uitspraak vormt een openbare school voor ouders in beginsel geen drempel voor het vinden van een school waarvan de richting aansluit bij hun levensovertuiging. Dit laatste is alleen anders als concreet komt vast te staan dat dit onderwijs niet voldoet aan de eis dat die overdracht van kennis en informatie plaatsvindt op een objectieve, kritische en pluralistische manier.

Bij openbaar onderwijs kan een *vrijstelling op grond van art. 5.b Lpw* alleen nog ontstaan als concreet komt vast te staan dat dit onderwijs niet voldoet aan de eis dat die overdracht van kennis en informatie plaatsvindt op een objectieve, kritische en pluralistische manier.

Vraag 3: Op welke wijze houdt de gemeente Zwolle zicht op de ontwikkeling, de veiligheid en het welzijn van kinderen die op grond van een levensbeschouwelijke vrijstelling niet naar school gaan? Welke leerplichtambtenaren of andere functionarissen zijn hierbij betrokken, en hoe vaak is er contact met deze gezinnen?

Een *vrijstelling op grond van art. 5.b Lpw* geldt altijd voor één schooljaar. Ouders moeten ieder jaar opnieuw een kennisgeving bij de gemeente indienen van hun beroep op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw*. Hierdoor hebben de leerplichtambtenaar en ouders ieder jaar ten minste schriftelijk contact over deze kennisgeving en de uitkomst van de toetsing van het beroep.

Datum

10 juni 2026

Daarnaast nodigt de leerplichtambtenaar van de gemeente Zwolle ouders altijd uit voor een gesprek. Dat is een standaard onderdeel van de werkwijze. Ouders zijn niet verplicht om in te gaan op deze uitnodiging. In dit gesprek met de leerplichtambtenaar krijgen ouders de gelegenheid om toelichting te geven bij het beroep dat zij doen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw*. Het doel van dit gesprek is om met ouders te verkennen op welke manier de gemeente kan bijdragen aan de ondersteuning van de ontwikkeling van het kind, en welke alternatieven ouders nog zien om gezamenlijk een vorm van passend onderwijs voor het kind te organiseren.

De gemeente doet deze uitnodiging aan zowel ouders die een *nieuw beroep* doen (lees: de eerste keer dat zij een beroep doen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw*) als aan ouders die een *herhaalberoep* doen (lees: deze ouders hebben eerder al één of meerdere gerechtvaardigde beroep(en) gedaan op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw*).

Vraag 4: Deelt het college de zorg dat kinderen zonder onderwijs op school kwetsbaar kunnen zijn voor isolement, gebrek aan toezicht en minder ontwikkelingskansen? Hoe weegt het college deze risico's in de Zwolse context, en heeft het daarbij specifiek aandacht voor de kansen en de positie van het kind binnen het gezin?

Wij vinden het belangrijk dat ieder kind in Zwolle zich optimaal kan ontwikkelen. Dit sluit aan bij de ambities binnen onze Strategische Onderwijsagenda 2022-2026.

De gemeente is vanuit het SWT integraal onderdeel van de ondersteuningsstructuur op basisscholen en middelbare scholen in Zwolle. Als er zorgen ontstaan over een kind, kan de gemeente vanuit deze structuur op tijd worden betrokken bij het organiseren van passende ondersteuning voor kind en/of gezin.

De gemeente heeft geen zicht op de ontwikkeling van kinderen die niet naar school gaan. Een risico is dat zorgwekkende signalen vanuit kind of gezin niet op tijd worden opgepakt.

Vraag 5: Zijn er in Zwolle gevallen bekend waarbij kinderen met een levensbeschouwelijke vrijstelling feitelijk geen of onvoldoende onderwijs hebben ontvangen, of waarbij er zorgen waren over hun veiligheid of welzijn? Zo ja, hoe is hierop gehandeld?

Wanneer een gerechtvaardigd beroep wordt gedaan op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* bestaat er voor ouders geen wettelijke verplichting om hun kind onderwijs te laten volgen.

We hebben geen signalen ontvangen over zorgen over veiligheid of welzijn van kinderen die op basis van *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* niet op een school waren of zijn ingeschreven.

Vraag 6: Is het college bereid om, vooruitlopend op eventuele landelijke regelgeving, proactief contact op te nemen met de gezinnen die nu een vrijstelling hebben, om in het licht van de uitspraak van de Hoge Raad te bezien of de vrijstelling nog passend is, en om deze gezinnen te begeleiden naar een passende vorm van onderwijs voor hun kind? Zo nee, waarom niet?

Ja, de leerplichtambtenaar nodigt ouders die een beroep op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* doen, of die eerder een gerechtvaardigd beroep op hebben gedaan, ieder jaar uit voor een gesprek.

In dit gesprek verkennen de leerplichtambtenaar en ouders wat er nodig is om de ontwikkeling van het kind te ondersteunen, en welke mogelijkheden ouders zien om een vorm van passend onderwijs voor het kind te organiseren.

Vraag 7: Hoe kijkt het college aan tegen de koers van de gemeente Den Haag en de aangekondigde landelijke lijn van staatssecretaris Tielen? Wat betekent de uitspraak van de

Datum

10 juni 2026

Hoge Raad voor de wijze waarop Zwolle nieuwe en verlengde aanvragen voor een vrijstelling op grond van artikel 5 onder b beoordeelt?

Wij volgen landelijke en lokale ontwikkelingen op dit onderwerp nauwgezet.

Voor het aankomende schooljaar 2026-2027 wijzigen wij het Zwolse beleid en de werkwijze van toetsing van beroepen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* niet. Wij volgen de actuele wetgeving en jurisprudentie om beroepen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* te toetsen. Met het HR-arrest wijzigt daarom slechts het kader waarlangs beroepen worden getoetst.

Voor ouders in Zwolle die een beroep doen op *vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* zal de uitkomst van deze toetsing zeer waarschijnlijk zijn dat zij wettelijk verplicht zijn om hun kind in te schrijven op een school. Ouders dienen immers ook aan te tonen dat de school/scholen binnen redelijke afstand van hun woning, die openbaar onderwijs bieden, dit niet doen op een manier die voldoende objectief, kritisch en pluralistisch is.

Dit betekent dat wij ouders die een *nieuw beroep op vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* doen, vragen om hun kind voor het schooljaar 2026-2027 in te schrijven op een school. In het geval van een *herhaalberoep op vrijstellingsgrond van art. 5.b Lpw b* zien we de impact op kind, gezin en het Zwolse onderwijssysteem. Daarom bieden we ouders die een *herhaalberoep* doen de ruimte om in het schooljaar 2026-2027 een passende school te vinden.

De leerplichtambtenaar nodigt alle ouders/verzorgers uit voor een gesprek om hierin gezamenlijk op te trekken.

Vraag 8: Is het college bereid de raad periodiek te informeren over het aantal vrijstellingen, de aard ervan, de wijze van toezicht en eventuele signalen over de situatie van betrokken kinderen?

Ja, we informeren de raad jaarlijks over de wijze waarop wij uitvoering geven aan onze wettelijke taak op grond van de Leerplichtwet. Daaronder vallen ook de van rechtswege ontstane *vrijstellingen op grond van art. 5.b Lpw*.

Openbaarheid

Deze nota is openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer